

CHAPTER 5: FIRST STAGE OF YOGIC FLYING

vasiṣṭha uvāca

etatpañcakabījaṃ tu kuṇḍalinyāṃ tadantare
prāṇamārutarūpeṇa tasyāṃ sphurati sarvadā 1
sāntaḥ kuṇḍalinīspandasparśasamvitkalāmālā
kaloktā kalanenaśu kathitā cetanena cit 2
jīvanājjīvatāṃ yātā mananācca manaḥsthitā
saṃkalpāccaiva saṃkalpā bodhādbuddhiriti smṛtā 3
ahaṃkāratmatāṃ yātā saiṣā puryaṣṭakābhidhā
sthitā kuṇḍalinī dehe jīvaśaktiranuttamā 4
apānatāmupāgatya satataṃ pravahatyadhaḥ
samānā nābhimadhyasthā udānākhyopari sthitā 5
adhastvapānarūpaiva madhye saumyaiva sarvadā
puṣṭāpyudānarūpaiva puṃsaḥ svasthaiva tiṣṭhati 6
sarvayatnamadho yāti yadi yatnāna dhāryate
tatpumānmṛtimāyāti tayā nirgatayā balāt 7
samataivordhvamāyāti yadi yuktyā na dhāryate
tatpumānmṛtimāyāti tayā nirgatayā balāt 8
sarvathātmani tiṣṭheccetyaktvordhvādho gamāgamau
tajjantorhīyate vyādhirantarmārutarodhataḥ 9
sāmānyanāḍīvaidhuryātsāmānyavyādhisaṃbhavaḥ
pradhānanāḍīvaidhuryātpradhānavyādhisaṃbhavaḥ 10
śrīrāma uvāca

kiṃvināśāḥ kimutpādāḥ śarīre'sminmunīśvara
ādhyo vyādhayaścaiva yathāvatkathayaśu me 11

vasiṣṭha uvāca

ādhyo vyādhayaścaiva dvayaṃ duḥkhasya kāraṇam

tannivṛttiliḥ sukhaṃ vidyāttatkaṣayo mokṣa ucyate 12
mithaḥ kadācijjāyete kadācitsamameva ca
paryāyeṇa kadācicca ādhivyādhi śārīrake 13
dehaduḥkhaṃ vidurvyādhimādhyākhyam vāsanāmayam
maurkhyamūle hi te vidyāttattvajñāne parikṣayaḥ 14
atattvajñānavaśataḥ svendriyākramaṇam vinā
hr̥di tānavamutsṛjya rāgadveṣṣvanāratam 15
idaṃ prāptamidaṃ neti jādyādvā ghanamohadāḥ
ādhyayaḥ sampravartante varṣāsu mihikā iva 16
bhṛśam sphurantiṣvicchāsu maurkhye cetasyanirjite
durannābhyavahāreṇa durdeśākramaṇena ca 17
duṣkālavyavahāreṇa duṣkriyāsphuraṇena ca
durjanāsaṅgadoṣeṇa durbhāvodbhāvanena ca 18
kṣīnatvādvā prapūrṇatvānnādinām randhrasam̐tatau
prāṇe vidhuratām yāte kāye tu vikalikṛte 19
daussthityakāraṇam doṣādvādhirdehe pravartate
nadyaḥ prāvṛṇnidāghābhyāmivākāraviparyayaḥ 20
prāktanī caihikī vāpi śubhā vāpyaśubhā matiḥ
yaivādhikā saiva tathā tasmīnojayati krame 21
ādhyayo vyādhayaścaivaṃ jāyante bhūtapañcake
kathaṃ śṛṇu vinaśyanti rāghavañam kulodvaha 22
dvididho vyādhirastiha sāmānyaḥ sāra eva ca
vyavahārastu sāmānyaḥ sāro janmamayaḥ smṛtaḥ 23
prāptenābhimatenaiva naśyanti vyāvahārikāḥ
ādhiḥkṣayeṇādhibhavāḥ kṣīyante vyādhayo'pyalam 24
ātmaññānam vinā sāro nādhirnaśyati rāghava
bhūyo rajjvavabodhena rajjusarpo hi naśyati 25

CHAPTER 5: FIRST STAGE OF YOGIC FLYING

ādhivyādhivilāsānām rāma sārādhisaṃkṣayaḥ
sarveṣāṃ mūlahā prāvṛṇnadīva taṭavīrudhām 26
anādhijā vyādhayastu dravyamantraśubhakramaiḥ
cikitsakādīśāstroktairnaśyantyanyairihāthavā 27
snānamantrauṣadhopāyā vaktuścādhigatāni ca
tvayā cikitsāsāstrāṇi kimanyadupadiśyate 28
śrīrāma uvāca
ādheḥ kathaṃ bhavedvyādhiḥ kathaṃ ca sa vinaśyati
dravyāditarayā yuktyā mantrapuṇyādirūpayā 29
vasiṣṭha uvāca
citte vidhurite dehaḥ saṃkṣobhamanuyātyalam
tathāhi ruṣito janturagrameva na paśyati 30
anavekṣya puro mārgamamārgamanudhāvati
prakṛtaṃ mārgamutsṛjya śārārto hariṇo yathā 31
saṃkṣobhātsāmyamutsṛjya vahanti prāṇavāyavaḥ
dehe gajapraviṣṭena payāṃsīva sarittaṭe 32
asamaṃ vahati prāṇe nāḍyo yānti viśamsthitim
asamyaksaṃsthite bhūpe yathā varṇāśramakramāḥ 33
kāścinnāḍyaḥ prapūrṇatvaṃ yānti kāścicca riktatām
prāṇā vidhurite dehe sarvataḥ sarito yathā 34
kujirṇatvamajirṇatvamatijirṇatvameva vā
doṣāyaiva prayātyannaṃ prāṇasaṃcāraduṣkramāt 35
yathā kaṣṭhāni nayati prācīdeśaṃ saridrayaḥ
tathānnāni nayatyantaḥ prāṇavātaḥ svamāśrayam 36
yānyannāni nirodhena tiṣṭhantyantāḥsarīrake
tānyeva vyādhitaṃ yānti pariṇāmasvabhāvataḥ 37
evamādherbhavedvyādhistasyābhāvācca naśyati

yathā mantrairvinaśyanti vyādhayastatkramaṃ śṛṇu 38
 yathā virekaṃ kurvanti haritakyahḥ svabhāvataḥ
 bhāvanāvaśataḥ kāryamṭathā yaralavādayaḥ 39
 śuddhayā puṇyayā sādho kriyayā sādhusēvayā
 manaḥ prayāti nairmalyaṃ nikaṣeṇeva kāñcanam 40
 ānando vardhate dehe śuddhe cetasi rāghava
 pūrṇendāvudite hyatra nairmalyaṃ bhuvane yathā 41
 satvaśuddhyā vahantyete krameṇa prāṇavāyavaḥ
 jarayanti tathānnāni vyādhistena vinaśyati 42
 ādhivyādhyoriti proktau nāśotpattikramau tvayi
 kuṇḍalinyāḥ kathāyogādadhunā prakṛtaṃ śṛṇu 43
 puryaṣṭakaparākhyasya jīvasya prāṇanāmikām
 vidधि kuṇḍalinimantarāmodasyeva mañjarim 44
 tāṃ yadā pūrakābhyāsādāpūrya sthīyate samam
 tadaiti mairavaṃ sthairyam kāyasyāpīnatā tathā 45
 yadā pūrakapūrṇāntarāyataprāṇamārutam
 nīyate saṃvidevordhvaṃ soḍhum gharmaḥ śra-
 mam 46
 sarpīva tvaritaivordhvaṃ yāti daṇḍopamāṃ gatā
 nāḍīḥ sarvāḥ samādāya dehabaddhā latopamāḥ 47
 tadā samastamevedamutplāvayati dehakam
 nīrandhraṃ pavanāpūrṇam bhastrevāmbutatāntaram 48
 ityabhyāsavilāsenā yogena vyomagāminā
 yoginaḥ prāpnuvantyuuccairdīnā indradaśāmiva 49
 brahmanāḍīpravāheṇa śaktiḥ kuṇḍalini yadā
 bahirūrdhvaṃ kapāṭasya dvādaśāṅgulamūrdhani 50
 recakena prayogeṇa nāḍyantaranirodhinā

CHAPTER 5: FIRST STAGE OF YOGIC FLYING

muhūrtaṃ sthitimāpnoti tadā vyomagadarśanam 51
śrīrāma uvāca
darśanam kīdrśaṃ brahmannayanāṃśugaṇaṃ vinā
adivyaṇāmindriyāṇāṃ tattvamevaṃ kathaṃ bhavet 52
vasiṣṭha uvāca
na kecana mahābāho bhūcareṇa nabhasvataḥ
adivyenāśritā jñānairdṛśyante puruṣendriyaiḥ 53
vijñānāddūrasaṃsthena buddhinetreṇa rāghava
dṛśyante vyomagaḥ siddhāḥsvapnavatsvārthadā api 54
svapnāvalokanaṃ yadvattadvatsiddhāvalokanam
kevala'tha viśeṣo'yaṃ siddhaprāptaḥ sthirārthatā 55
mukhādbahirdvādaśānte recakābhyāsayuktitaḥ
prāṇe ciraṃ sthitim nīte praviśatyaparāṃ purīm 56
śrīrāma uvāca
vada svabhāvasya kathaṃ brahmannacalasaṃsthitih
vaktāraḥ sānukampā hi duṣpraśne'pi na khedinaḥ 57
vasiṣṭha uvāca
śaktiryā tu svabhāvākhyā yathā sphurati cātmanaḥ
sargādiṣu tathaiḥvāsau sthitim yātīti niścayaḥ 58
avastutvādividyāyā vastuśaktirapi kvacit
bhidyate dṛśyate hyaṅga vasante śāradam phalam 59
sarvamevamidaṃ brahma nānā'nānātayaḥ sthitam
jṛmbhate vyavahārārthaṃ kevalaṃ kathitasthiti 60
śrīrāma uvāca
sūkṣmacchidrādigatyārthaṃ pūraṇārthaṃ ca khasya vā
aṇutāṃ sthūlatāṃ vāpi kāyo'yaṃ nīyate katham 61
vasiṣṭha uvāca

kāṣṭhakrakacayoḥ śleṣādyathā chedaḥ pravartate
 dvayoyḥ saṅgharṣaṇādagniḥ svabhāvājīyate tathā 62
 māmsaṃ kuyantrajaṭhare sthitaṃ śliṣṭamukhaṃ mithaḥ
 ūrdhvādhaḥsamilatsthūladvyambhaḥsthairiva vai-
 tasam 63
 tasya kuṇḍalinī lakṣmīrnīlīnāntarnijāspade
 padmarāgasamudgasya koṣe muktāvalī yathā 64
 āvartaphalamāleva nityaṃ salasalāyate
 daṇḍāhateva bhujagī samunnativivartinī 65
 dyāvāpṛthivyormadhyasthā kriyeva spandadharminī
 saṃvinmadhuvibodhārkaḥ hṛtpadmapuṣaṭpadī 66
 tatsarvaṃ śaktipadmādi bāhyenābhyantaraistayā
 hṛdi vyādhyūyate vātaiḥ patravṛndamivābhitaḥ 67
 yadvadvyoma sphuratyāṅga svabhāvāttatra vāyavaḥ
 balavanmṛdu yatkiṃcidbhṛśaṃ kavalayanti tat 68
 vātirāhanyamānaṃ tatpadmādi taralāyate
 hṛdyanyānyeti kāryeṇa pallavādi yathā taroḥ 69
 deheṣvājaraṇaṃ sarvarasānāṃ pavano'nvaham
 janayatyagnimanyonyasaṅgharṣādvanaveṇuvat 70
 svabhāvaśītavātātmā dehastena uṣṇyametyatha
 uditena sa sarvāṅge bhuvanaṃ bhānunā yathā 71
 sarvato vicaredasmimstattejastārakākṛti
 hṛtpadmahemabhramaro yogināṃ cintyatāṃ gatam 72
 tatprakāśamayaṃ jñānaṃ cintitaṃ satprayacchati
 yena yojanalakṣasthaṃ vastu nityaṃ hi dṛśyate 73
 tasyāgnervāḍavasyeva jalaṃ saṃśuṣkamindhanam
 māmsapaṅkajakhaṇḍādhyam hṛtsaraḥkośavāsinaḥ 74

CHAPTER 5: FIRST STAGE OF YOGIC FLYING

yadacchaṃ śītalatvaṃ ca tadasyātmendurucyate
itīndorutthitaḥ so'gniragnīṣomau hi dehakaḥ 75
sarvaṃ tūṣṇātmakam kimcittejo'rkāgnyabhidhaṃ viduḥ
śītātmakam tu somāgnyābhyāmeva kṛtaṃ jagat 76
vidyāvidyāsvarūpeṇa sarvaṃ sadasadātmanā
jagadvā yena nirvṛttaṃ tadevaivaṃ vibhajyate 77
saṃvitprakāśam vidyādi sūryamagniṃ vidurbudhāḥ
asajjādyam tamo vidyādyāhuḥ somaṃ manīṣiṇaḥ 78
śrīrāma uvāca
vahnirvāyvatmanaḥ somādudetīti muniśvara
somasypattimadhunā vada me vadatāmvara 79
vasiṣṭha uvāca
agnīṣomau mithaḥ kāryakāraṇe ca vyavasthite
paryāyeṇa samaṃ caitau prajīsete parasparam 80
janmāṅgabijāṅkuravattathā divasarātrivat
sthitīśchāyātapasamā kevalā saitayorbhavet 81
tulyakālopalambhāsāvitthaṃ chāyātapasthitiḥ
kevalaikopalambhādhyā sthitirdivasarātrivat 82
kāryakāraṇabhāvaśca dvividhaḥ kathito'nayoḥ
sadrūpapariṇāmottho vināśapariṇāmajaḥ 83
ekasmādyaddvītīyasya saṃbhavo'ṅkurabijavat
kāryakāraṇabhāvo'sau sadrūpapariṇāmajaḥ 84
ekanāśe dvītīyasya yadbhāvo dinarātrivat
kāryakāraṇabhāvo'sau vināśapariṇāmajaḥ 85
sadrūpapariṇāmasya mṛdghaṭakramasamsthiteḥ
akṣopalambhāditaratpramāṇam nopayujyate 86
vināśapariṇāmasya dinarātrikramasthiteḥ

abhāvo'pyekavastustho gato mukhyapramānatām 87
 anāsthā nāsti kartṛtvamityādyā yuktivādinaḥ
 avajñayā bahiṣkāryāḥ svānubhūtyapalāpinaḥ 88
 pratyakṣavadabhāvo'pi pramaiva raghunandana
 agnyabhāvo'pi śītasya pramāṇam sarvajantuṣu 89
 agnirdhūmatayā bhāgādyām prayāti payodatām
 sadrūpapariṇāmena tadagniḥ somakāraṇam 90
 agnirnaṣṭatayā śaityādasāveva prayāti yat
 vināśapariṇāmena tadagniḥ somakāraṇam 91
 saptāmbudhipayaḥ pītvā dhūmodgāreṇa vāḍavaḥ
 payodatām prayātena tadeva janayatyalam 92
 arkaḥ pītvā niśānāthamāmāvāsyam punaḥpunaḥ
 udgiratyamale pakṣe mṛṇālamiva sārasaḥ 93
 pītvāmṛtopamaṁ śītaṁ prāṇaḥ somamukhāgame
 asrāgamātpūrayati śarīraṁ pīnatām gataḥ 94
 jalamapyudapām bhoge prayātyarkasya raśmitām
 sadrūpapariṇāmena tajjalaṁ vahnikāraṇam 95
 nāśātmakatayā toyamauṣṇyatvādeti hyagnitām
 vināśapariṇāmena tattoyaṁ vahnikāraṇam 96
 agnervināśe sadrūpapariṇāmo niśākarah
 indorvināśe sadrūpapariṇāmo hutāśanaḥ 97
 hutāśo nāsamāgatya somo bhavati vai tathā
 divaso nāsamāgatya rātrirbhavati vai yathā 98
 tamaḥprakāśayośchāyātapayordinarātrayoḥ
 madhye vilakṣaṇam rūpaṁ prājñairapi na labhyate 99
 saṁdhirapyavilopaḥ syādetayoreva tadvapuḥ
 bhāvābhāvairyathaikāsthāniṣṭhāvetau tathaiva hi 100

CHAPTER 5: FIRST STAGE OF YOGIC FLYING

dvābhyāṃ caitanyajāḍyābhyāṃ bhūtāni prasphuranti hi
yathā tamaḥprakāśābhyāmāhorātrā mahītale 101
cidrūpajāḍarūpābhyāmārabdheyāṃ jagatsthitiḥ
jalāmṛtābhyāṃ miśrābhyāṃ śītā tanurivaindavī 102
prakāśamanalaṃ sūryaṃ cidrūpaṃ vidhhi rāghava
jaḍātmakaṃ tamorūpaṃ vidhhi somaśārīrakam 103
citsūrye nirmale dṛṣṭe nāma naśyedbhavodayam
vyomasūrye bahirdṛṣṭe yathā kṛṣṇaniśātamaḥ 104
somadehe jaḍe dṛṣṭe cinnije satyavadbhavet
niśithe vilasatyajñe yathā sauraprabhābharah 105
somaṃ prakāṭayatyagniściddehasya ciraṃ prabhāṃ
svasaṃvinmayaminduściddehasthaṃ rūpamarkajam 106
cinniṣkriyātvanāmā sā kevalā nopalabhyate
āloka iva dīpena dehenaiāvāgamyate 107
citaścetyonmukhatvena lābhaḥ saiva ca saṃsṛtiḥ
niścetyāyāḥ śubho lābho nirvāṇaṃ vā tadeva hi 108
anyonyalabdhasadvākyāvevaṃ kuḍyaparakāśavat
agnīṣomāvimau jñeyau saṃpṛktau dehadehinau 109
atiśāyini nirvāṇe jāḍye caivātiśāyini
agnīṣomasya caivāṅga sthītirbhavati kevalā 110
prāṇo'gnirūṣṇaprakṛtirapānaḥ śītalāḥ śaśī
chāyātapavadityetau saṃsthitau mukhamārgagau 111
apāne śītale sattāmetyuṣṇaḥ prāṇapāvakaḥ
pratibimbamivādarśe sa ca tasmīṃstathaiva hi 112
cidagniḥ padmapatrasthaṃ somaṃ vācātmakaṃ tviṣā
janayatyānubhūtyeha kuḍyālokaṃ yathā bahiḥ 113
saṃsṛtyāḍau yathā kācitsaṃvicchītoṣṇarūpiṇī

YOGIC FLYING ACCORDING TO YOGA VASISHTHA

agniṣomābhidhāṃ prāptā saiva sarge nṛṇāmiha 114
yatra somakalā grastā kṣaṇaṃ sūryeṇa ṣoḍaśī
mukhādvitastimātraṃ syāttatra baddhapado bhava 115
nūnaṃ sūryapadaṃ prāpto yatra somo hṛdambare
nūnaṃ kevalayā sthityā tatra baddha pado bhava 116
uṣṇamagnīscidādityaḥ śaityaṃ soma udāhṛtam
yatraitau pratibimbasthau tatra baddhapado bhava 117
śarīre somasūryāgnisaṃkrāntijño bhavānagha
tatra saṃkrāntikālā hi bāhyāstrṇasamaḥ smṛtāḥ 118
saṃkrāntimuttaramathāyanamaṅga samyakkālaṃ tathā
viṣuvatau yadi dehavātaiḥ
antarbaḥiṣṭhamiva vetsi yathānubhūtaṃ tacchobhase'tra
na punaḥ paramabhyupetaḥ 119
ityārṣe śrīvāsiṣṭhamahārāmāyaṇe vālmikiye
mokṣopāyeṣu nirvāṇaprakaraṇe
agniṣomavicāraṇaṃ nāmaikāśītamaḥ sargaḥ 81